

Kultuuriministeerium

Teie: 15.05.2025 nr 1-11/563-1

Meie: [Registreerimise kuupäev] nr
[Registreerimisnumber]

Seaduse eelnõu kooskõlastamine

Esitasite kooskõlastamiseks rahvaraamatukogu seaduse eelnõu. Haridus- ja Teadusministeerium jätab eelnõu kooskõlastamata järgmistel põhjustel.

1. Probleemid, mis tõusetuvad ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRS) loomisega

Eelnõu kohaselt asutatakse raamatukogude andmekogu, mille kaudu saavad kasutajad ligi kõikide liitunud raamatukogude teenustele ja kogudele ühes süsteemis. Regulatsiooni loomise eesmärk on olnud, et ühise andmekogu kasutamine tagab parema andme- ja teenuste kvaliteedi, mis võimaldab lugejatel tutvuda kõikide rahvaraamatukogude ja Eesti Rahvusraamatukogu kogudega ühes süsteemis. Lisaks on välja toodud, et tulevikus ühe andmekogu ülalpidamine ja arendamine on kulutõhusam.

Haridus- ja Teadusministeerium ei saa sellise regulatsiooni loomisega nõustuda, sest loodav süsteem ei arvesta teadusraamatukogude vajadustega. Väljatöötamiskavatsuse kooskõlastusel tõime välja, et ühtset andmekogu luues tuleb kindlasti tagada nii teadusraamatukogude kui ka rahvaraamatukogude jaoks vajalike teenuste jätkumine. Ometi on andmekogu ülesannet andes ja regulatsiooni kujundades lähtutud vaid rahvaraamatukogude vajadustest. Esmajoones rahvaraamatukogude vajadustest lähtumist on omavahelistel kohtumistel kinnitanud ka Kultuuriministeeriumi esindajad. Ometi on reformi ambitsioon oluliselt laiem – ÜÜRSi kasutuselevõtt kõikide Eesti raamatukogude poolt. Leiame, et muudatuste mõjude hindamisel ei ole käsitletud nende mõju teistele valdkondadele.

Selgitame, et teadusraamatukogude koostöö toimib hetkel ELNET konsortsiumi kaudu, mille halduses on ka Eestis laialdaselt kasutatav e-kataloog ESTER. Eelnõus on viiteid ESTERi andmete ülevõtmisele ja edastamisele ilma, et selleks oleks sõlmitud vastutavate osapooltega kokkuleppeid. On kahetsusväärne, et teadusraamatukogusid ega avalik-õiguslikke ülikoole ei ole neisse otsustesse kaasatud, ehkki eelnõus kavandatud muudatused mõjutavad otseselt nende tööd. Valitud lahendus muudab ühepoolset teadusraamatukogude vahel sõlmitud ja nende toimimiseks vajalikku koostööraamistikku, pakkumata asemele uut nende teenuste jätkumist tagavat lahendust. Eelnõu kujundamisel on võetud seisukoht, et teadusraamatukogude toimimisel puudub puutumus rahvaraamatukogude töö korraldamisega, samas lõhutakse ühtede vajadusi silmas pidades teiste toimimiseks vajalik toimemudel.

Eelnõus puudub selgus, kuidas teadusraamatukogud uue loodava andmekogu süsteemiga liituda saavad, sest kahe paralleelse raamatukogude infosüsteemi pidamine ei ole Eesti-suuruses riigis jätkusuutlik. Kui Eesti Rahvusraamatukogule antakse seadusega keskne roll üleriigiliste raamatukogude infosüsteemide arendamisel ja teenuste pakkumisel, tuleb selgelt määratleda, millised teenused, millistele sihtgruppidele ja millistel tingimustel neid osutatakse, kuidas tagatakse teenuste sobivus teadus- ja arendustegevuseks ning ülikoolide autonoomia ja roll teadusraamatukogude teenuste kujundamisel.

Leiame, et eelnõu edasiseks menetlemiseks on vaja suuremat õigusselgust, kuidas arvestatakse Raamatukogu andmekogu loomisel ja juhtimisel ülikoolide ja teadlaste vajadustega. See eeldab kõigi osapooltega juhtimismudeli kokku leppimist ning selle reguleerimist seaduses.

Lisame seisukohale juurde ka Teadusraamatukogude nõukogu arvamuse seaduse eelnõule.

2. Muud märkused

Eelnõu §-des 8 ja 9 on reguleeritud rahvaraamatukogu juhi ja raamatukogutöötaja kvalifikatsiooninõudeid. See tähendab, et eelviidatud ametikohti tuleb käsitleda reguleeritud ametikohtadena Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta tähenduses. Vaba liikumine on Euroopa Liidu kodanike põhiõigus, mis hõlmab õigust ka töötada. Kutsekvalifikatsiooni tunnustamine põhineb põhimõttel – kui isikul on õigus ühes riigis töötada teatud kutsealal/ametikohal, siis peab teine riik tunnustamisel sellega ka arvestama, isegi kui kvalifikatsiooninõuded on riigiti erinevad.

Eeltoodust tulenevalt tuleb eelnõus reguleerida ka pädev asutus, kes võrdleb taotleja välisriigi kutsekvalifikatsiooni Eestis reguleeritud ametikohal nõutava kutsekvalifikatsiooniga ja otsustab taotleja välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise.¹

Täiendavalt juhime tähelepanu, et §-des 8 ja 9 kasutatav termin „kutsekvalifikatsioon“ ei ole täpne. Seletuskirja kohaselt saame aru, et silmas on peetud kutse omamist kutseseaduse tähenduses. Termin „kutsekvalifikatsioon“ on oluliselt laiem mõiste kui „kvalifikatsioon“. Kutsekvalifikatsiooni all peetakse silmas lisaks hariduse nõuetele ka koolitust ja töökogemust. Seda terminit reguleerib välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seadus. Seega palume õigusselgusetuse vältimiseks siseriiklike kvalifikatsiooninõuete kehtestamisel lähtuda kutseseaduse terminoloogiast ja märkida seadusesse viide kutse omamise kohustuslikkusele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristina Kallas
minister

Lisa: Teadusraamatukogude nõukogu arvamus

Katrin Kiisler 509 6573
katrin.kiisler@hm.ee

Sigrid Ester Tani 735 4023
sigridester.tani@hm.ee

Kadi Mölder 735 0234
kadi.molder@hm.ee

¹ Näiteks on võimalik juhendada pädeva asutuse reguleerimisel põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikest 5¹.